

60 tytułów na 10-lecie Konkursu! Jubileuszowa edycja Nagrody im. Jana Jędrzejewicza

Już od dekady Nagroda im. Jana Jędrzejewicza wskazuje najlepszą publikację polskiego autora z dziedziny historii nauki i techniki. 171 książek – tyle pozycji zgłoszono do niej w ciągu dziesięciu edycji. Podczas pierwszej z nich, w 2013 r., Kapituła otrzymała do oceny jedynie siedem prac. W jubileuszowym roku istnienia Konkursu rywalizowało ze sobą już aż 60 tytułów. Grono zwycięzców powiększyło się 26 września 2022 r. o dziesiątego laureata.

Nagroda, której patronują Komitet Historii Nauki i Techniki PAN, Kasa im. Józefa Mianowskiego – Fundacji Popierania Nauki oraz Burmistrz i Rada Miejska w Płońsku, ustanowiona została z misją wyróżniania wybitnych monografii naukowych z historii nauki i techniki. To również sposobność upowszechniania wiedzy o patronie Konkursu. Jan Walery Jędrzejewicz (1835–1887), z zawodu lekarz, z pasji astronom, zapisał się w dziejach polskiej nauki, tworząc w Płońsku obserwatorium astronomiczne i osiągając w nim ważne wyniki naukowe. Był też autorem *Kosmografii* (Warszawa 1886) – najlepszego polskiego podręcznika astronomii z przełomu XIX i XX w.

Nagrodę honorującą życie i działalność płońskiego astronoma przyznaje co roku siedmiosobowa Kapituła. W tegorocznej edycji zwycięzcę nominował nowy, powołany na czwartą kadencję zespół. W jego gronie znaleźli się: z ramienia Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN – dr hab. Katarzyna Dormus, prof. UP (Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie), prof. dr hab. Halina Lichocka (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN), dr hab. Zbigniew Tucholski, prof. PAN (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN); z ramienia Kasy im. Józefa Mianowskiego – dr hab. Joanna Schiller-Walicka, prof. PAN (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN), prof. dr hab. Paweł Strzelecki (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Jarosław Włodarczyk (Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN). Przedstawicielem Burmistrza Miasta Płońska w Kapitulę pozostał p. Adam Derdzikowski.

Gala finałowa tegorocznej edycji Nagrody odbyła się 26 września 2022 r. w Miejskim Centrum Kultury w Płońsku. Ceremonię poprowadził p. Adam Derdzikowski – opiekun Płońskiego Koła Miłośników Astronomii im. Jana W. Jędrzejewicza. Burmistrz Miasta Płońska, p. Andrzej Pietrasik, otworzył uroczystość krótkim przemówieniem. Powitał gości oraz wręczył przedstawicielom Kapituły, tegorocznym finalistom oraz osobom zaangażowanym w prowadzenie Nagrody medale pamiątkowe wybite z okazji 30-lecia Samorządu Miasta Płońska.

Ceremonię uświetnił wykład popularnonaukowy zatytułowany *Luneta Jędrzejewicza i jej następcy w poznańskim Obserwatorium Astronomicznym*, który wygłosił prof. dr hab. Sławomir Breiter z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Rok 1875 zapisał się w biografii Jędrzejewicza nie tylko budową obserwatorium, lecz także nabyciem lunety firmy Steinheil o obiektywie o średnicy 162 mm wraz z wyposażeniem pomocniczym i mikrometrem Merza. W 1919 r. trafiła ona do Poznania, stając się jednym z założycielskich in-

strumentów tamtejszego obserwatorium. Zastąpiona w 1929 r. refraktorem Zeissa (z obiektywem o średnicy 200 mm) jeszcze przez lata służyła jako część astrografu poznańskiego.

Następnie głos zabrał Przewodniczący Kapituły, prof. dr hab. Jarosław Włodarczyk. Na wstępie zaprezentował skład osobowy Kapituły wybrany na czwartą kadencję (2022–2024). Odnosząc się do dziesięciolecia konkursu, przedstawił statystyki zgłoszeń, wskazując na wyraźną tendencję wzrostową, świadczącą o przybywaniu popularności Nagrody i jej rosnącym prestiżu. W dalszej kolejności przeszedł do omówienia procesu wyłaniania najlepszej publikacji. Wypowiedź zakończył odczytaniem oficjalnego werdyktu. Następnie wspólnie z Burmistrzem Miasta Płońsk oraz Dyrektorem Miejskiego Centrum Kultury w Płońsku, p. Marzeną Kunicką, wręczył statuetkę zwycięzcy oraz dyplomy wyróżnionym.

Dziesiątym laureatem Nagrody im. Jana Jędrzejewicza został dr hab. Jacek Drobnik, prof. Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach, autor *Historii botaniki farmaceutycznej*, wydanej nakładem Wydawnictwa Naukowego PWN (Warszawa 2021). Poziom tegorocznej edycji był wysoki, a decyzja o wyborze zwycięzcy, chociażby ze względu na liczbę zgłoszeń (zob. załącznik), bardzo trudna. Z tego powodu Kapituła postanowiła dodatkowo wyróżnić trzy pozycje. Wyróżnienia przypadły dr Danucie Ciesielskiej, prof. dr hab. Lechowi Maligrandzie i p. Joannie Zwierzyńskiej za książkę *W świątyni nauki, mekce matematyków. Studia i badania naukowe polskich matematyków, fizyków i astronomów na Uniwersytecie w Getyndze 1884–1933* (Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2021); dr Annie Horeczy za pracę *Recepcja włoskiej kultury intelektualnej w krakowskim środowisku uniwersyteckim w drugiej połowie XIV i w pierwszej połowie XV wieku* (Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN, Warszawa 2021) oraz dr Magdalenie Zdrodowskiej za publikację *Telefon, kino i cyborgi. Wzajemne relacje niestyszenia i techniki* (Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2021).

Z okazji jubileuszu nakładem Pracowni Dokumentacji Dziejów Miasta Płońsk Miejskiego Centrum Kultury w Płońsku ukazała się broszura okolicznościowa *Nagroda naukowa im. Jana Jędrzejewicza (2013–2022). Płońskie święto historii nauki i techniki* (Płońsk 2022). Opatrzona przedmowami Burmistrza Miasta Płońsk p. Andrzeja Pietrasika, Przewodniczącego Kapituły prof. dr hab. Jarosława Włodarczyka oraz członka Kapituły p. Adama Derdzikowskiego jest bogato ilustrowanym bibliograficznym spisem zgłoszonych tytułów z dziesięciu lat Konkursu.

Uroczystość zamknęło złożenie wieńców i zapalenie zniczy na grobie patrona Nagrody.

Okrągłą rocznicę Konkursu zamykamy zaproszeniem kierowanym do autorów, środowisk naukowych oraz wydawnictw do zgłaszania publikacji do przyszłorocznej 11. edycji Nagrody. Wyłoniąca zostanie w niej najlepsza książka z obszaru historii nauki i techniki wydana w 2022 r. Termin nadsyłania zgłoszeń upływa 30 kwietnia 2023 r. Więcej wiadomości o ubiegłorocznych edycjach i laureatach można znaleźć na stronach Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN (khnit.pan.pl). Aktualne komunikaty ukazują się na bieżąco w mediach społecznościowych Nagrody.

Justyna Rogińska

sekretarz Kapituły Nagrody im. Jana Jędrzejewicza
Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN

ORCID 0000-0002-7152-4851

Załącznik – Książki zgłoszone do Nagrody w 2022 r.

- Bernacka M., Czaja P., *Czytelnio Polska, cześć Ci, cześć. Dorobek polskich słuchaczy Akademii Górniczej w Leoben*, Wydawnictwa AGH, Kraków 2021.
- Biniewicz J., *Szesnastowieczne podręczniki matematyki – „Geometria” Stanisława Grzepskiego i „Algorytm” Tomasa Kłosa*, Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2021.
- Błaszczyk G., *Dorpatczycy. Studia o Polakach i Polkach na Uniwersytecie Dorpackim do 1918 roku*, Wydział Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2021.
- Chumiński J., *„Kadry decydują o wszystkim”. Nowa inteligencja w przemyśle polskim (1945–1956)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Wrocław 2021.
- Ciesielska D., Maligranda L., Zwierzyńska J., *Wświętyjni nauki, mekce matematyków. Studia i badania naukowe polskich matematyków, fizyków i astronomów na Uniwersytecie w Getyndze 1884–1933*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2021.
- Ciesielska M., Jarnicki P., *Ludwik Fleck – mikrobiolog i filozof*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2021.
- Czapla B., *Antoni Patek. Zegarmistrz królów. Śladami życia*, Wydawnictwo Iskry, Warszawa 2021.
- Dragan W., *Kształtowanie układów urbanistycznych i przestrzennych dawnych granicznych ośrodków kolejowych Polski*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2021.
- Drobnik J., *Historia botaniki farmaceutycznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2021.
- Gierlotka S., *Historia elektrotechniki*, wyd. 2, Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”, Katowice 2021.
- Glensk U., *Opowieści przesiane. O medycynie ze Zbigniewem Rudkowskim rozmawia Urszula Glensk*, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich, Wrocław 2021.
- Głuchowski J., *Zagraniczne pobyty akademickie pracowników UMK w okresie PRL-u*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2021.
- Gryglewski R.W., *Historia medycyny w sześciu niepełnych odsłonach. Część pierwsza, czyli pierwsze trzy odsłony*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2021.
- Historie MUWione. 40 obiektów na 40-lecie Muzeum UW*, red. A. Stępień-Dąbrowska, K. Mordyński, Muzeum Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021.
- Hońdo L., *Nazistowskie badania antropologiczne nad Żydami. Tarnów 1942*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, Kraków 2021.
- Horeczy A., *Recepcja włoskiej kultury intelektualnej w krakowskim środowisku uniwersyteckim w drugiej połowie XIV i w pierwszej połowie XV wieku*, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN, Warszawa 2021.
- Jan ze Stobnicy. Wprowadzenie do Kosmografii Ptolemeusza. Studium, tekst łaciński, komentarz i przekład*, oprac. R.K. Zawadzki, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza, Częstochowa 2021.
- Kalisz Ł., *Funkcje społeczne szkół salezjańskich w okręgu szkolnym wileńskim w okresie Drugiej Rzeczypospolitej*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2021.
- Kamilewicz-Rucińska D., *Instytut Nauczycielski w Nowej Wilejce 1951–1961. Miejsce odrodzenia polskiej inteligencji na Litwie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2021.

- Kilanowski P.**, *Utracone kamienice warszawskie doby wczesnego modernizmu (1909–1914)*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2021.
- Kita J.**, *Konferencja Rektorów Uniwersytetów Polskich. Trzydzieści lat działalności (1989–2019)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2021.
- Kłosek-Kozłowska D.**, *Jezuickie przestrzenie baroku. Przekształcenia strukturalne miast polskich na przełomie XVI i XVII wieku*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2021.
- Kochanowicz J.**, *Kształcenie młodzieży w kolegiach jezuickich Rzeczypospolitej Obojga Narodów*, Oficyna Wydawnicza ATUT, Wrocław 2021.
- Kolbuszewska J.**, *Kobiety na naukowym Olimpie? Łódzkie adeptki Klio w latach 1945–1989*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2021.
- Konat G.**, *Polska rewolucja. Tadeusz Kowalik o epigońsko-mieszczańskej transformacji roku 1989*, Instytut Wydawniczy Książka i Prasa, Warszawa 2021.
- Landowski Z.**, *Arabistyka w PRL (1945–1990). Narodziny, historia, modernizacja*, Wydawnictwo Episteme, Lublin 2021.
- Lenartowicz-Zagrodna A.** *Z dziejów leksykografii polsko-łacińskiej. Szkice o słownikarzach i słownikach (XVII–XIX w.)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2021.
- Lichota P.**, *Transpozycje obecności w sztuce mediów. Od telekinezy do teleobecności*, Wydawnictwo Nauk Społecznych i Humanistycznych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2021.
- Makarewicz R.**, *Hałas drogowy, szynowy i lotniczy. Podstawy teoretyczne*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2021.
- Maligranda L., Wnuk W.**, *100 lat Matematyki na Uniwersytecie w Poznaniu 1919–2019*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2021.
- Michalik G.** *Psychiatria w Polsce w latach 1945–1956. Nauka i opieka zdrowotna*, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 2021.
- Mielczarek T.**, *Medioznawstwo polskie. Ludzie – instytucje – nauka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce 2021.
- Niewczas M.**, *Udział kultury fizycznej w zdrowiu publicznym Polaków przed 1939 rokiem*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2021.
- Niewczas M., Zaborniak S.**, *Turystyka uzdrowiskowa i zdrojownictwo, t. 1, Tradycje i podstawy działalności przed 1939 r.*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2021.
- Nowosielska E.**, *Melancholia, szaleństwo i inne „choroby głowy” w Rzeczypospolitej w XVII i XVIII wieku*, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla PAN, Warszawa 2021.
- Ołędzka B.**, *Księga łacińskich i polskich nazw chorób od końca XVIII wieku po współczesność*, Med Tour Press International, Otwock 2021.
- Pachowicz A.**, *Stanisław Komornicki (1949–2016). Biografia niezwykłego człowieka*, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2021.
- Pelczar R.**, *Szkoły główne w Galicji w latach 1775–1873*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2021.
- Pludra-Żuk P.**, *„Aurora” Piotra Rigi. Średniowieczna transmisja i funkcje tekstu na przykładzie rękopisów polskich, pruskich i śląskich*, Instytut Historii Nauki PAN, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa 2021.

- Prosińska-Giersz J.**, *Na rodzinnym jedwabnym szlaku. Historia Henryka i Stanisławy Witaczków, rodzeństwa z Milanówka*, Oficyna Wydawnicza Volumen, Warszawa 2021.
- Putkowska J.**, *Jak mieszkał magnat w Warszawie za Sasów. Architektura rezydencjonalna Warszawy w pierwszej połowie XVIII wieku*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2021.
- Ryszewska K.**, *Historia badań archeologicznych w czasach II Rzeczypospolitej na obszarze województwa kieleckiego*, cz. 1, *Lata 1918–1928*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce 2021.
- Sacha M.**, *„Cicha wielkość”. Louise von Krockow (1749–1803) i jej wizja kobiecej edukacji*, Gdańska Galeria Miejska, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2021.
- Sikora M.**, *Black Box. Wywiad jako instrument transferu technologii i wsparcia decyzji ekonomicznych w PRL 1955–1990*, Instytut Pamięci Narodowej, Katowice–Warszawa 2021.
- Smakosz A.K., Kurzyna W., Dąsal M.**, *Róg jednorożca jako surowiec leczniczy. Historia, etnozologia, preparaty*, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, Wrocław 2021.
- Sojak S.**, *Z abakusem przez wieki*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2021.
- Stasiak M.**, *Polio w Polsce 1945–1989. Studium z historii niepełnosprawności*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych „Universitas”, Kraków 2021.
- Szczerba A.**, *Kierownictwo Badań nad Początkami Państwa Polskiego (1949–1953). Geneza, działalność, znaczenie*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2021.
- Szlagowska-Papuzińska A.**, *Mityzacja choroby. Choroba jako konstrukt społeczny i kulturowy*, Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich, Wrocław 2021.
- Szuba L.S.**, *Polityka oświatowa państwa polskiego w latach 1955–1970*, Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”, Jagielloński Instytut Wydawniczy, Toruń 2021.
- Szudy J.** *100 lat optyki na Uniwersytecie Warszawskim 1921–2021*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021.
- Tomczak R.T.**, *Kontakty edukacyjne Polaków z uniwersytetami praskimi w XVI–XVIII wieku. Studium prozopograficzne*, Wydział Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2021.
- Trombik K.**, *Koncepcje filozofii przyrody w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie w latach 1978–1993. Studium historyczno-filozoficzne*, Wydawnictwo „Scriptum”, Kraków 2021.
- Turos M.J.**, *Dominique Jean Larrey. Człowiek, naukowiec, innowator*, Sekcja Druków Uczelnianych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, Warszawa 2021.
- Walewska-Choptiany J.**, *Cyfrowa dekada. Związki sztuki i technologii w latach 1960–1975*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2021.
- Wiśniewski M.R.**, *Zabójcze aplikacje. Jak smartfony zmieniły nasz świat*, Wydawnictwo Czarne, Wołowiec 2021.
- Wójcik W.**, *Uniwersalność matematyki w ujęciu historycznym*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza, Częstochowa 2021.
- Wólkowski W.**, *Zamek w Działdowie. Dzieje budowlane i problemy konserwatorskie*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2021.

Zakrzewski B., *Polskie pojazdy samochodowe 1945–1990*, Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, Warszawa 2021.

Zdrodowska M., *Telefon, kino i cyborgi. Wzajemne relacje niesłyszenia i techniki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2021.